

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2025. gada 3. septembrī

Senāts šādā sastāvā: senators referents Aivars Uminskis, senatori Māris Leja un Inese Laura Zemīte

rakstveida procesā izskatīja krimināllietu sakarā ar Rīgas Austrumu prokuratūras prokurora Riharda Rumbenieka kasācijas protestu par Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 6. jūnija lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas tiesas 2022. gada 30. septembra spriedumu /Persona A/, personas kods /personas kods/, atzīts par vainīgu Krimināllikuma 125. panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.¹ panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 4 gadiem.

[2] Ar pirmās instances tiesas spriedumu apsūdzētais /Persona A/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 125. panta trešās daļas par tīša smaga miesas bojājuma nodarīšanu, kas vainīgā neuzmanības dēļ bijis par iemeslu cietušā nāvei.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 6. jūnija lēmumu, iztiesājot lietu sakarā ar apsūdzētā /Persona A/ aizstāvja zvērināta advokāta Arta Gabruševa apelācijas sūdzību, Rīgas pilsētas tiesas 2022. gada 30. septembra spriedums atcelts pilnībā un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā.

[4] Par Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 6. jūnija lēmumu kasācijas protestu iesniedzis Austrumzemgales prokuratūras prokurors R. Rumbenieks, kurā lūdzis apelācijas instances tiesas lēmumu atcelt pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas protestā izteikto lūgumu prokurors pamatojis ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[4.1] Apelācijas instances tiesa nepamatoti atzinusi, ka pirmās instances tiesai bija jārodas saprātīgām šaubām par apsūdzētā /Persona A/ darbību kvalifikāciju pēc Krimināllikuma 125. panta trešās daļas.

Tiesa nepamatoti secinājusi, ka /Persona A/ darbībās nav konstatējams netiešs nodoms un viņa darbības kvalificējamās kā noziedzīgs nodarījums aiz neuzmanības.

Par apsūdzētā netiešu nodomu nodarīt cietušajam smagus miesas bojājumus liecina apsūdzētā faktiskās darbības – sitiens ar dūri pa /Persona B/ seju kreisās acs apvidū, kā rezultātā /Persona B/ krita un atsita galvas kreiso pusi paura apvidū pret asfalta segumu. Tīši vērsties pret cietušo ar vardarbību, /Persona A/ apzinājās savu darbību kaitīgumu un varēja paredzēt, ka cietušais /Persona B/ pēc sitiena ar dūri var krist un atsisties ar galvu pret asfalta segumu.

Savukārt /Persona A/ attieksme pret /Persona B/ nodarītajiem smagajiem miesas bojājumiem, kas bīstami dzīvībai un kā rezultātā iestājās /Persona B/ nāve, izpaudusies noziedzīgas nevērības formā, proti, /Persona A/ nav

paredzējis savas darbības kaitīgo seku iestāšanās iespēju, kaut gan pēc nodarījuma konkrētajiem apstākļiem viņam vajadzēja un viņš varēja kaitīgās sekas paredzēt.

Ievērojot minēto, apelācijas instances tiesa ir pieļāvusi Krimināllikuma 9. un 10. panta pārkāpumu.

[4.2] Apelācijas instances tiesa nepamatoti atsaukusies uz Senāta lēmumā Nr. SKK-126/2012 pausto atziņu, ka nonāvēšanas aiz neuzmanības gadījumā personai nav bijis nodoma nedz nodarīt cietušajam miesas bojājumus, nedz arī viņu nonāvēt, jo tā ir pretrunā ar /Persona A/ celto apsūdzību un izskatāmajā lietā esošajām ziņām par faktiem, proti, ka apsūdzētais, sitot ar dūri cietušajam pa seju, pieļāva jebkuru miesas bojājumu nodarīšanu.

Tāpat tiesa kļūdaini atsaukusies uz Senāta lēmumu lietā Nr. SKK-429/2017, jo Senāts nav vērtējis lietā konstatēto faktisko apstākļu atbilstību apsūdzētajam inkriminētā noziedzīgā nodarījuma juridiskajai kvalifikācijai.

[5] Sakarā ar prokurora kasācijas protestu apsūdzētā /Persona A/ aizstāvis A. Gabruševs iesniedzis paskaidrojumus, kuros norādījis, ka kasācijas protests nav pamatots.

Motīvu daļa

[6] Kasācijas instances tiesas kompetencē izskatāmajā lietā ir sniegt atbildi, vai apelācijas instances tiesa, atceļot pirmās instances tiesas spriedumu un atzīstot, ka pirmās instances tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 499. pantu, ir ievērojusi Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturto daļu.

[6.1] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturto daļu apelācijas instances tiesas nolēmuma motīvu daļā norādāms apelācijas instances tiesas atzinums par apelācijas sūdzības vai protesta pamatotību, apstākļi, ko noskaidrojusi apelācijas instances tiesa, pierādījumi, kas apstiprina apelācijas instances tiesas atzinumu, motīvi, kāpēc apelācijas instances tiesa noraida kādus pierādījumus, un likumi, pēc kuriem tā vadās.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, iztiesājot lietu, šo tiesību normu nav ievērojusi.

[6.2] Apsūdzētajam /Persona A/ celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 125. panta trešās daļas par tīša smaga miesas bojājuma nodarīšanu, kas vainīgā neuzmanības dēļ bijis par iemeslu cietušā nāvei.

Apelācijas instances tiesa atcēlusi pirmās instances tiesas spriedumu pilnībā, norādot, ka, iepazīstoties ar lietas materiāliem, pirmās instances tiesai bija jārodas šaubām par apsūdzētajam /Persona A/ inkriminēto darbību juridisko kvalifikāciju un līdz ar to tai nebija tiesiska pamata iztiesāt lietu saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 499. panta nosacījumiem.

Apelācijas instances tiesa norādījusi, ka, atzīstot apsūdzēto par vainīgu Krimināllikuma 125. panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā, pirmās instances tiesa nav ņēmusi vērā, ka apsūdzētais neparedzēja smagu miesas bojājumu iestāšanos cietušajam /Persona B/, turklāt apsūdzētajam celtā apsūdzība ir pretrunīga, jo tajā norādīts, ka viņš smagus miesas bojājumus izdarījis ar netiešu nodomu, vienlaikus pieļaujot dažāda smaguma seku iestāšanās iespēju.

[6.3] Krimināllikuma 125. panta trešajā daļā paredzēta kriminālatbildība par tīša smaga miesas bojājuma nodarīšanu, kas vainīgā neuzmanības dēļ bijis par iemeslu cietušā nāvei.

Minētā noziedzīgā nodarījuma sastāvā likumdevējs ir ietvēris divu veidu kaitējumu personai – smagu miesas bojājumu nodarīšanu un to rezultātā iestājušos cietušā nāvi. Pret katru no normā paredzētajām sekām noteikta dažāda vainīgās personas psihiskā attieksme, proti, pret smagu miesas bojājumu – nodoms, bet pret nāvi – neuzmanība.

Krimināllikuma 8. panta otrā daļa noteic, ka, nosakot noziedzīgo nodarījumu izdarījušās personas vainas formu, jākonstatē šīs personas psihiskā attieksme pret noziedzīgā nodarījuma objektīvajām pazīmēm. Tas nozīmē, ka salikta sastāva noziedzīgos nodarījumos vainīgās personas subjektīvā attieksme jānosaka attiecībā gan pret prettiesisko darbību vai bezdarbību, gan pret tās izraisītajām kaitīgajām sekām [..].

Līdz ar to Krimināllikuma 125. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva konstatēšanai jānosaka apsūdzētā nodoms gan attiecībā pret smaga miesas bojājuma nodarīšanu, gan – nāvi.

Izskatāmajā lietā apsūdzētajam /Persona A/ celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 125. panta trešās daļas par to, ka viņš ar netiešu nodomu, kas vērsts uz to, lai nodarītu nenoteiktu kaitējumu /Persona B/ veselībai, un pieļaujot dažāda smaguma miesas bojājumu iespēju, ar labās rokas dūri, tīši, iesita /Persona B/ pa seju kreisās acs apvidū, kā rezultātā /Persona B/ krita un atsita galvas kreiso pakausi paura apvidū pret asfalta segumu, tādējādi /Persona B/ tika nodarīti smagi miesas bojājumi, kas bīstami dzīvībai, kā rezultātā iestājās viņa nāve.

Krimināllikuma 9. panta trešā daļa noteic, ka noziedzīgs nodarījums atzīstams par izdarītu ar netiešu nodomu, ja persona apzinājusies savas darbības vai bezdarbības kaitīgumu, paredzējusi nodarījuma kaitīgās sekas un, kaut arī šīs sekas nav vēlējies, tomēr apzināti pieļāvusi to iestāšanos.

Tiesību teorijā ir atzīts, ka gadījumā, ja vainīgā nodoms, nodarot miesas bojājumus, bijis nekonkretizēts, viņam jāatbild par faktiski nodarītajiem miesas bojājumiem (*Liholaja V. 125. panta komentārs. Grām.: Krimināllikuma komentāri. Otrā daļa (IX-XVII nodaļa). Trešais papildinātais izdevums. Krastiņš U., Liholaja V. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2022, 323. lpp.*).

Senāts jau iepriekš atzinis par pamatotu secinājumu, ka apsūdzētais, tīši iesitot cietušajam ar dūri pa dzīvībai svarīgu orgānu – galvu –, pieļauj, ka cietušais šīs traumatiskās iedarbības rezultātā nokritīs uz ielas, proti, uz asfalta seguma un atsitīsies ar galvu pret cietu segumu, kā rezultātā cietušajam var tikt nodarīti dzīvībai bīstami smagi miesas bojājumi (sk. *Senāta 2015. gada 25. septembra lēmumu lietā Nr. SKK-480/2015, 11210062014*).

Ja vainīgais apzināti pielieto tādu vardarbību pret cietušo, kas vērsta uz jebkādu miesas bojājumu nodarīšanu, izdarot sitieni pa galvu, vainīgais paredz un apzināti pieļauj, ka cietušajam var iestāties dažāda smaguma miesas bojājumi. Šādā gadījumā vainīgajam ir jāatbild par sekām, kas ir loģisks un paredzams viņa darbību rezultāts.

Līdz ar to kriminālatbildība par smagu miesas bojājumu nodarīšanu ar netiešu nodomu iestājas arī gadījumos, kad personas darbības vērstas uz jebkāda smaguma miesas bojājuma nodarīšanu.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka izskatāmajā lietā apelācijas instances tiesa atzinumu, ka apsūdzētais, sitot ar dūri cietušajam pa seju, neparedzēja smagu miesas bojājumu nodarīšanu, nav pamatojusi ar likumu un judikatūru. Tādējādi apelācijas instances tiesa nepamatoti konstatējusi, ka pirmās instances tiesai bija jārodas šaubām par apsūdzētajam /Persona A/ inkriminēto darbību juridisko kvalifikāciju.

[6.4] Senāts atzīst par pamatotu prokurora protestā norādīto, ka apelācijas instances tiesa nepamatoti atsaukusies uz Senāta 2012. gada 8. marta lēmumā lietā Nr. SKK-126/2012 paustajām atziņām, jo tās nav attiecināmas uz izskatāmajā lietā konstatētajiem faktiskajiem un juridiskajiem apstākļiem.

Minētajā lēmumā atzīts, ka nonāvēšanas aiz neuzmanības gadījumā personai nav bijis nodoma nedz nodarīt cietušajam miesas bojājumus, nedz arī viņu nonāvēt (*Senāta 2012. gada 8. marta lēmums lietā Nr. SKK-126/2012, 11096104109*).

Arī tiesību teorijā atzīts, ka Krimināllikuma 125. panta trešajā daļā paredzētā smaga miesas bojājuma tīša nodarīšana, kas vainīgā neuzmanības dēļ bijis par iemeslu cietušā nāvei, jānorobežo no nonāvēšanas aiz neuzmanības, par ko atbildība paredzēta Krimināllikuma 123. pantā, ņemot vērā, ka pēdējā gadījumā vainīgajam nav bijis nodoms nedz nodarīt smagus miesas bojājumus, nedz nonāvēt cietušo (*Liholaja V. 125. panta komentārs. Grām.: Krimināllikuma komentāri. Otrā daļa (IX-XVII nodaļa). Trešais papildinātais izdevums. Krastiņš U., Liholaja V. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2022, 340.-341. lpp.*).

Līdz ar to, lai nodarījumu kvalificētu kā nonāvēšanu aiz neuzmanības, tas ir, pēc Krimināllikuma 123. panta, jākonstatē, ka vainīgajam nav bijis nodoma nedz nodarīt cietušajam miesas bojājumus, nedz arī viņu nonāvēt.

Izskatāmajā lietā apsūdzētajam /Persona A/ celtajā apsūdzībā norādīts, ka viņš cietušajam iesitis tīši, līdz ar to nav pamata secinājumam, ka apsūdzētajam nav bijis nodoma nodarīt cietušajam miesas bojājumus.

Senāts jau iepriekš ir norādījis, ka tiesai, pirms tā piemēro kasācijas instances tiesas judikatūrā izteiktās atziņas, ir jāizvērtē un jāsalīdzina lietas faktiskie un juridiskie apstākļi, un tikai pēc šo apstākļu izvērtēšanas tiesa savu atzinumu var pamatot ar judikatūrā izteiktu atziņu (*Senāta 2024. gada 27. jūnija lēmuma lietā Nr. SKK-174/2024, [ECLI:LV:AT:2024:0627.15830002315.9.L](#), 8.4. punkts*).

Tāpat apelācijas instances tiesa nepamatoti atsaukusies uz Senāta 2017. gada 5. jūlija lēmumu lietā Nr. SKK-429/2017, jo, ievērojot, ka apsūdzība lietā celta un uzturēta pēc Krimināllikuma 123. panta pirmās daļas, Senāts atbilstoši Kriminālprocesa likuma 562. un 584. pantā noteiktajam konkrētajā lietā nav vērtējis, vai apsūdzētā darbības nebūtu kvalificējamās kā smagāka noziedzīga nodarījuma izdarīšana, piemēram, pēc Krimināllikuma 125. panta trešās daļas. Vienlaikus Senāts lēmumā piebilda, ka tīša sitiena izdarīšana, kura rezultātā nodarīts smags miesas bojājums, kā rezultātā vainīgā neuzmanības dēļ iestājusies cietušā nāve, judikatūrā parasti tiek kvalificēta kā Krimināllikuma 125. panta trešajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums.

[6.5] Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas pieļautais Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtās daļas pārkāpums ir atzīstams par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu šā likuma 575. panta trešās daļas izpratnē, kas ir novedis pie nelikumīga nolēmuma. Ievērojot minēto, apelācijas instances tiesas lēmums ir atceļams pilnībā un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[7] Kriminālprocesa likuma 588. panta 3.¹ daļa noteic: ja kasācijas instances tiesa pieņem šā likuma 587. panta pirmās daļas 2. punktā paredzēto lēmumu, tā izlemj jautājumu arī par drošības līdzekli.

Apsūdzētajam /Persona A/ drošības līdzeklis kriminālprocesā nav piemērots. Senāts atzīst, ka drošības līdzekļa piemērošanai apsūdzētajam šajā kriminālprocesa stadijā nav tiesiska pamata.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587. panta pirmās daļas 2. punktu, Senāts

nolēma

atcelt Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 6. jūnija lēmumu pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā.

Lēmums nav pārsūdzams.

A. Uminskis M. Leja I. L.
Zemīte